

IERARHIZAREA MULTICRITERIALĂ PE BAZA INDICELUI GLOBAL AL NIVELULUI ACTUAL DE DEZVOLTARE ECONOMICO-SOCIALĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE DIN ROMÂNIA

Antonio TACHE
CS III, Ing., INCD URBAN-INCERC, Sucursala URBAN-PROIECT

Abstract. The paper is part of the research project „OpenGIS system to monitor the impact of spatial planning policies - GISTEREG”, coordinated by NRI URBAN-INCERC, URBANPROIECT branch, aiming to use the Geographical Information Systems to analyze the impact of regional development and spatial planning policies over the regions of development and administrative units of Romania. The paper summarizes the final result, consisting of the identification of disfavored areas, where interventions constitute a priority.

Key words: GIS, spatial planning, regional development

1. Introducere

Lucrarea face parte din proiectul de cercetare susținut de Centrul Național de Management Programe al Ministerului Educației și Cercetării prin grantul nr. 1206, „Sistem informatic de tip Open GIS pentru monitorizarea impactului politicilor de amenajare a teritoriului - GISTEREG”, coordonat de INCD URBANPROIECT, București, având ca parteneri: SC Electrovâlcea SRL, Râmnicu Vâlcea; Centrul de Documentare pentru Construcții, Arhitectură, Urbanism și Amenajarea Teritoriului, București și Institutul de Geografie al Academiei Române, București. Obiectivul lucrării a fost de a elabora o metodologie de utilizare a Sistemelor Informaționale Geografice de tip OpenGIS pentru a analiza impactul politicilor de dezvoltare regională și amenajare a teritoriului la nivelul regiunilor de dezvoltare și unităților administrativ-teritoriale din România (Tache, 2008).

În cadrul acestor analize, de un interes deosebit a fost identificarea ariilor ce necesită în mod prioritar intervenții, datorită decalajelor de dezvoltare:

- **Zonele naționale prioritare** sunt acele teritorii a căror dezvoltare reprezintă interes național, chiar dacă limitele acestora depășesc limita unei regiuni.
- **Zonele preferențiale** sunt zone rămase în urmă din punct de vedere economico-social. Astfel putem avea **zone slab dezvoltate** care cuprind în general cam 30% din populația țării și care are ca obiectiv de bază – orientarea tuturor instrumentelor sectoriale și ale politicilor de dezvoltare care să influențeze pozitiv dezvoltarea acestor zone.
- **Zone puternic rămase în urmă** pentru care indicatorii socio-economici sunt foarte defavorabili, aceste zone incluzând cam 10% din

populație. Obiectivul principal pentru aceste zone este remedierea progresivă a acestor dezechilibre prin programe guvernamentale și regionale și prin instrumente financiare adecvate. Zonele rămase în urmă trebuie să beneficieze de finanțare suplimentară din partea ministerelor de resort, regim preferențial la adjudecarea licitațiilor și avantaje în utilizarea resurselor descentralizate sau a fondurilor structurale.

Pentru identificarea acestora s-au folosit 68 de indicatori statistici grupați în 6 grupe. În selectarea indicatorilor s-a urmărit atât evidențierea elementelor cantitative cât și a celor calitative care să asigure o măsurare cât mai complexă a compartimentelor alese, posibilitatea de urmărire a evoluției în timp și de comparații cât mai edificatoare la nivel interregional și național.

Trebuie menționat însă că în prezent baza de date existentă la Institutul Național de Statistică la nivel de unitate administrativ-teritorială – UAT este relativ restrânsă prin numărul redus de indicatori înscrși și urmăriți în fișele statistice ale localităților cât și prin lipsa de coerență a acestora. Cu excepția indicatorilor demografici care oferă o posibilitate mai largă de evaluare a situației prezente cât și în evoluție, restul indicatorilor nu oferă posibilitatea unor analize complete și edificatoare ca de exemplu în domeniul calității locuirii unde lipsesc indicatorii anuali de caracterizare a echipării locuințelor cu utilități, numărul de locuințe noi realizate în ultimii 10 ani și tipul acestora. În caracterizarea potențialului economic lipsesc indicatorii privind P.I.B., valoarea producției industriale și agricole, rata de ocupare a populației și structura producției ocupate, numărul

de șomeri, populația plecată la muncă în alte țări sau navetistă. De asemenea, nu sunt evidențiate clădirile noi sau renovate în infrastructura socio-culturală, numărul populației alimentate cu apă în sistem centralizat, și cea racordată la sistemul de canalizare, gestionarea deșeurilor (Tache *et al.*, 2010).

2. Materiale și metode

Ierarhizările multicriteriale se bazează pe 6 grupe de indicatori (Tache *et al.*, 2010; Dobrin *et al.*, 2010a, b): potențialul natural – 10 indicatori, potențialul demografic – 18 indicatori, potențialul economic – 7 indicatori, echiparea socio-culturală – 21 indicatori, locuirea demografică – 4 indicatori și echiparea edilitară – 8 indicatori. **Varianta de sinteză** prin determinarea indicelui global al nivelului actual de dezvoltare economico-socială a UAT rezultă din cumularea celor 68 indicatori și acordarea de ponderi diferite pentru fiecare grupă de indicatori. Ponderile acordate grupelor de indicatori, însumând 100%, sunt următoarele: potențialul natural – 20 puncte, potențialul demografic – 25 puncte, potențialul economic – 25 puncte, locuirea – 5 puncte, infrastructura socio-culturală – 10 puncte, infrastructura tehnico-edilitară – 15 puncte. Ponderile respective au fost apreciate în raport cu importanța indicatorilor din grupa respectivă în evaluarea nivelului general de dezvoltare a localităților.

Indicele global de dezvoltare a fost ierarhizat pe 5 trepte: foarte redus, redus, mediu, bun și foarte bun. Trebuie menționat că această ierarhizare și evaluare are valoare relativă și de etapă, rezultată din valorile indicatorilor care au putut fi evaluați la nivelul anului 2006 dar și din ponderile apreciate de proiectant pentru fiecare indicator și grupă de criterii. În funcție de indicele global de dezvoltare astfel apreciat au fost constituite și areale cuprinzând zonele cu valorile reduse și foarte reduse ale indicelui global de dezvoltare rezultat dintr-o valorificare foarte slabă a resurselor materiale și umane sau de prezența redusă a acestora.

3. Rezultate și discuții

3.1. Zone problemă

Zonele care ar necesita intervenții prioritare pentru stoparea declinului social-economic sunt prezentate în **Fig. 1:**

1. Moldova de Nord Est, cuprinzând localități din județele Botoșani și parțial din județul Iași;
2. Moldova Centrală – cuprinzând localități din județele Iași, Neamț, Vaslui, Bacău, Galați;
3. Câmpia Bărăgan cu localități din județele Buzău, Brăila, Ialomița și Călărași;
4. Câmpia Teleorman, cu localități din județele Giurgiu, Teleorman, Dâmbovița, Argeș;

5. Oltenia de Nord-Est cu localități din județele Gorj și Vâlcea;
6. Oltenia de Sud, cu localități din județele Dolj, Olt, Mehedinți.
7. Podișul Someșan cu localități din județul Sălaj și Cluj.

Principalele aspecte critice care caracterizează aceste zone sunt: declinul demografic și îmbătrânirea accentuată a populației, mortalitate ridicată, sold negativ al migrației nete, capacitate redusă de regenerare demografică și a forței de muncă, rata de activitate redusă, procent ridicat de persoane plecate pentru munca în alte țări, predominantă agriculturii de subsistență, cu exploatații agricole individuale de mici dimensiuni, foarte slabă dezvoltare a activităților neagricole, grad foarte redus de racordare a locuințelor la sistemul centralizat de alimentare cu apă și canalizare, alunecări de teren, soluri degradate și acces dificil la rețeaua majoră rutieră și feroviară.

Aceste zone rezultate trebuie percepute avându-se permanent în vedere importanța și cuantificarea acordată indicatorilor avuți în vedere. În acest sens, pentru realizarea unei ierarhizări cât mai corecte și utile factorilor de decizie sunt necesare uneori ierarhizări repetate (prin ponderi diferite acordate indicatorilor) prin care să fie relevate aspecte indispensabile în stabilirea unor strategii și politici sectoriale de dezvoltare care să răspundă și unor cerințe particulare.

3.2. Situația la nivelul regiunilor de dezvoltare

Principalele probleme de dezvoltare ale regiunii Vest se concentrează în județele Caraș-Severin și Hunedoara, cu centre mono-industriale. În județele Hunedoara și Caraș-Severin au fost identificate și promovate pentru finanțare în cadrul Programului Phare 2001 două zone, și anume: – *Zona industrială a Podișului Mehedinți*, respectiv orașul Topleț din județul Caraș-Severin – *Zona industrială a Banatului de Sud și a Bazinului Petroșani* (Reșița, Borșa, Oțelu Roșu, Călan, Hunedoara), caracterizată de un grad extrem de ridicat al concentrării tehnice a întreprinderilor și a centrelor miniere, de pierderea piețelor de desfacere, precum și de lipsa ofertei de muncă pentru populația feminină, ceea ce a condus către probleme majore în procesul de restructurare economică, echilibrul socio-cultural labil și mediu ecologic destabilizat. De asemenea, cele două județe au beneficiat de finanțare prin programe guvernamentale pentru zone asistate și zone defavorizate: Hunedoara, Rusca Montană, Bocșa, Moldova Nouă, Valea Jiului (Petroșani, Vulcan, Lupeni, Petrița, Uricani), și Brad, care, prin valorificarea potențialului local și prin programele de investiții își pot îmbunătăți problemele economico-sociale și de mediu.

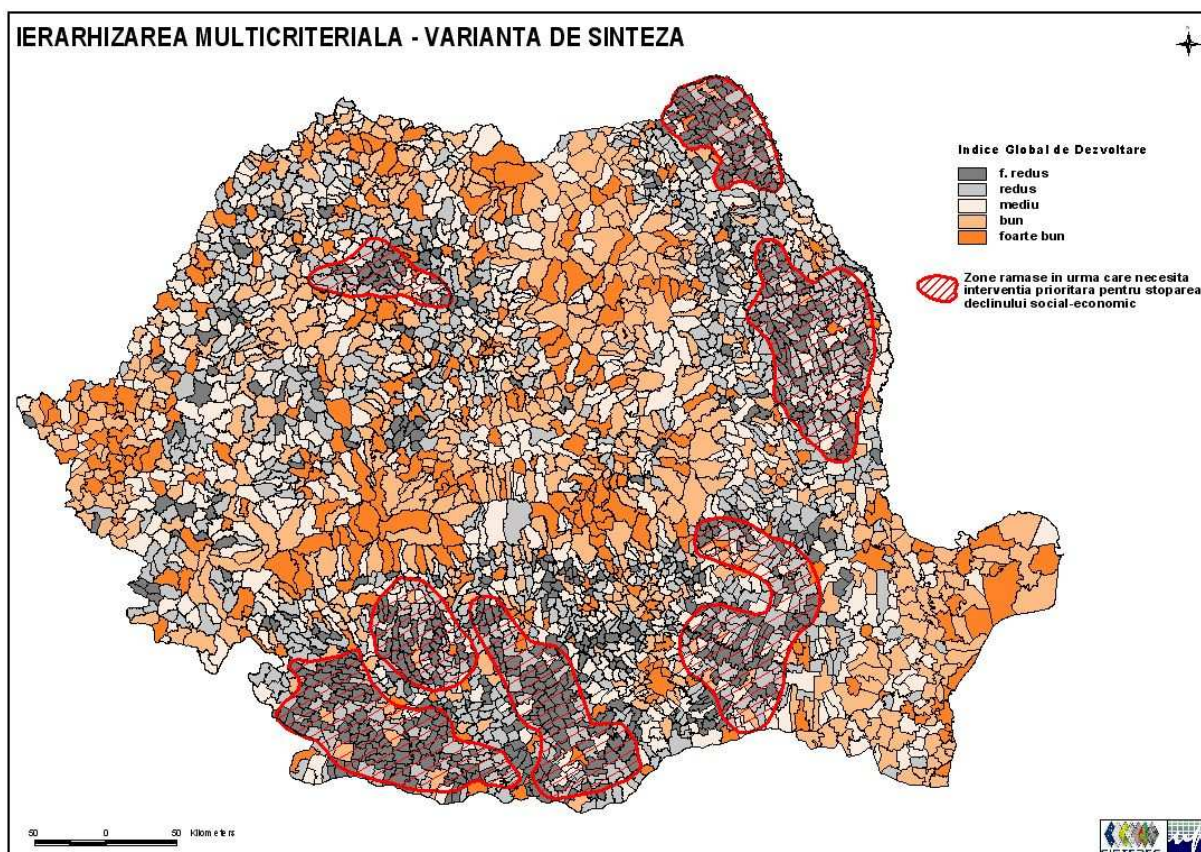


Fig. 1. Rezultatele finale ale proiectului GISTEREG

În cadrul Planului de Amenajare a Teritoriului Regiunii Nord-Vest, au fost identificate o serie de zone problemă, caracterizate de condiții economico-sociale precare, dar diferite în funcție de specificul local al fiecărei zone: Zona Codrului, situată la interfața județelor Maramureș, Satu Mare și Sălaj, caracterizată prin: număr ridicat de gospodării neelectrificate, dotări sociale precare, economie de subsistență generalizată, capăt de drumuri, ș.a.; Bazinul carbonifer al Barcăului, incluzând localitățile Ip, Sărmășag, Chieșd sau Popești, unde a avut loc restructurarea profilului economic al așezărilor, datorită închiderii unor mine sau a reducerii activității altora; zona montană a județului Cluj (Măguri-Mărișel, Beliș, Valea Ierii), care se confruntă cu degradarea continuă a infrastructurii tehnice, îmbătrânirea populației, creșterea analfabetismului sau exploatarea haotică a resurselor locale; Țara Beiușului (arealul Nucet-Vaşcău-Ștei-Beiuș) afectată de restructurarea industriei degradarea mediului ca urmare a exploatărilor de uraniu de la Băița Bihor, și zona Turda - Câmpia Turzii cu disponibilizări masive și probleme de mediu datorită industriei lianților. Acestor zone, se adaugă alte areale cu probleme asemănătoare, dar care prin valorificarea potențialului local își pot îmbunătăți condițiile economico-sociale și de mediu.

În regiunea Centru au fost finanțate prin programe guvernamentale zone care erau afectate de restructurarea în domeniul minier care au condus la creșterea șomajului și la înrăutățirea situației socio-economice. Aceste programe s-au concentrat în județele Harghita, Covasna, Alba și Sibiu.

În regiunea Centru se află două zone de restructurare industrială, respectiv: zona industrial-extractivă a Munților Apuseni, care cuprinde județul Alba, și alte două județe din Regiunea Nord Vest, precum și zona de industrie complexă a Transilvaniei centrale, care cuprindea celelalte județe ale regiunii. Problemele cu care se confruntă regiunea erau legate de restructurarea industriei miniere, metalurgice, construcțiilor de mașini, armament, etc.

BIBLIOGRAFIE

- Dobrin M., Tache A., Petrișor A.-I. (2010a), *Disparități de dezvoltare la nivelul unităților administrativ-teritoriale din România: metode de ierarhizare, indicatori, analiză statistică*, Romanian Statistical Review 5:6-16.
- Dobrin M., Tache A., Petrișor A.-I. (2010b), *Analiza disparităților regionale de dezvoltare în România folosind Sistemele Informaționale Geografice*, Romanian Statistical Review 8:10-24.

Tache A. (2008), *OpenGIS System to Monitor the Impact of Spatial Planning Policies*, Romanian Review of Regional Studies 4(1):37-40.

Tache A., Tache M., Petrișor A.-I., Manole S. D., Pârvu E. (2010). *Sisteme geo-spațiale pentru dezvoltarea durabilă a României*, Editura Ars Docendi, București.